

ואולי י"ל שאין כוונת הגמרא להקשות אלא לברר בסגנון שאלה ותשובה, וכאילו אומר: ושאר מינים שהם מדרבנן, מה טעם אין תורמין ממין על שאינו מינו – כי כל דתקון רבנן כעין דאורייתא. ואמר הטעם האמתי אעפ"י שגם בלא זה לא קשה משום שיש להביאו מ'קל וחומר'.

(ע"ב) 'הדר ביה רבא מההיא'. ע' במצוין בזבחים צד.

'מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה... היו לו באמצע – מביא ומעשרן באמצע'. הצירוף המדובר כאן הוא לענין חלות חיוב מעשר בהמה; כאשר בהמות קרובות זו לזו – חל עליהן חיוב מעשר. כאשר הן מרוחקות – אינו חייב להביאן כדי לעשר. ואם נתקבצו ממרחק למקום אחד – נתחייבו במעשר. [ונראה שאם נצטרפו פעם אחת – כבר נתחייבו, אעפ"י שהן רחוקות אלו מאלו בשעת הגורן. והרי כשהיו לו ט"ו בהמות, ומנה עשר מהם ועישרן, הנשארות חייבות להמתין לגורן אחר]. וכאשר מצטרפות לחיוב מעשר, חייב להביאן למקום אחד ולעשרן, כמו ששנו: 'מביא ומעשרן באמצע' – שחייב להביאן (עפ"י חזון איש כז, ג-ד. וע"ע חדושים ובאורים ז, ב).

א. מה שכתב רש"י 'האי דקתני מביא ומעשרן באמצע לא מביא ממש קאמר', היינו לענין חלות החיוב, ולא לענין מעשה המעשר. ואפשר גם שכוונתו על הבאתן לאמצע לאו דוקא, כלשון הרע"ב. או אפשר לפרש: באופן שיש חמש מכאן וחמש מכאן ומש באמצע (כמו שהעמיד רב) – אינו חייב להביא את כולן דוקא, אלא מקבץ חמש האמצעים עם חמש מהקיצונים, והחמש הנותרים נשארות במקומן וצריך להמתין עמן לגורן אחר – ע' חו"א כז, ה.

ב. אם מנאן ועישרן כשאינן במקום אחד – חל המעשר, כמו ששינונו להלן נה: מנאם רבוצים או עומדים. ונראה שאפילו היו מרוחקות זמ"ז יותר מט"ז מיל בשעת המעשר, כיון שנצטרפו שעה אחת לחיוב – חל המעשר (חדושים ובאורים ז, טו).

'וקים להו לרבנן דשיתסר מיל קא שלטא ביה עינא דרועה' – כשהוא נמצא באמצע הט"ז, יוכל להשגיח לכאן ולכאן, בארץ מישור (תפארת ישראל [הובא בא"מ או"ח ח"ג פה]). יש להעיר שמלשון רבנו גרשום (נה). נראה ששולטת עינו ט"ז מיל לכל צד ולכך כשיש בהמות באמצע, מצטרפים אלו שבצדדים, כי הרועה עשוי לבוא לשם והוא שולט על אלו שמכאן ומכאן.

דף נה

'היו לו בשני עברי הירדן אילך ואילך או בשני אבטילאות כגון של נמר ונמורי – אין מצטרפין, ואין צריך לומר חוצה לארץ וארץ'. יש מי שכתב להוכיח מכאן שארץ עבר הירדן אינה חו"ל, שאם כן מהו 'אין צריך לומר חוצה לארץ וארץ' והלא שני עברי הירדן בכלל חוצה לארץ וארץ הוא. אמנם יש לומר, גם אם עבר הירדן דינו כחו"ל, ודאי אינו לגמרי כחו"ל כי למקצת קדושות נתקדש (ער"ן בנדרים כב).

ואולם יש לדחות את הראיה מעיקרא, כי 'אין צריך לומר' קאי על מה שאמר 'שני אבטילאות' – כלומר שני מחוזות בארץ אחת מפרידים, ואין צריך לומר ארץ וחוצה לארץ (עפ"י יד דוד. עע"ש).

בספר חזון איש (בכורות כז, ד; שביעית ג, כה. ועע"ש סק"ב) נקט והוכיח מכמה מקומות שעבר הירדן אינו ארץ אחרת, ומכלל ארץ ישראל הוא מן התורה לכל דבר, אלא שהכתוב עשאו את הירדן [שלמטה מיריחו] לגבול בפני עצמו, וממילא הוא מפסיק בין שני עבריו למעשר בהמה לדברי רבי מאיר הסובר

חילוק גבול מחלק למעשר, וכן נחלקו תנאים לענין הבאת ביכורים מעבר הירדן, אבל לענין שאר דינים דאורייתא כגון דין ערי חומה וכו' – דינו כארץ ישראל. ואולם לענין שביעית בזמן הזה – שונה, כיון שלא כבשו עזרא (וע"ע בהרחבה בתשב"ץ ח"ג קצח; ברכי יוסף או"ח תפט; חדושים ובאורים ז, טז).

'או בשני אבטילאות כגון של נמר ונמורי' – עיר מבצר במטה גד, מוזכרת בכתוב (במדבר לב, לו; יהושע יג, כז) בשם בית נמרה. בימי בית שני היתה עיר גדולה מיושבת יהודים. כיום מזהים את העיר עם תל נמרין שעל שפת ואדי נמרין המשתפך אל הירדן מול העיר ירחו. התל נמצא 8.5 ק"מ צפונית מזרחית לגשר אלנבי (מתוך 'הערוך על הש"ס' – בתוספות המהדיר).

'לשם זו פמיים'. יש מזהים אותה עם שפם (האמורה בסדר מסעי), המתורגמת בתרגום ירושלמי: 'אפמיאה' (עפ"י הערוך השלם 'אפמיא'. היא ה'בניאס' בלשון ערבי).

'זכרותא דדמא – כבדא, כדרכי יצחק, דאמר רבי יצחק: כבד שנימוח מטמא ברביעית' – כדין משקה, שהרי הוא דם. אבל אילו היה בשר – היה מטמא בכזית כדין בשר שנימוח (בגזיר ג). ונראה שכבד שנימוח מכשיר לקבל טומאה, שהרי הוא כדם. וקודם שנימוח, הגם שהוא דם – אינו מכשיר שהרי אינו משקה, וגם אינו מטמא ברביעית אלא בכזית כדין דם שקרש (עפ"י חזון איש מכשירין ט, ט).

'כל הנהרות למטה משלש נהרות ושלש נהרות למטה מפרת'. כתבו הפוסקים (תוס' ומרדכי ברכות נד; שו"ע או"ח רכח, ב) שברכת 'עושה מעשה בראשית' הנאמרת על ראיית נהרות, היינו הנהרות הכתובים במקרא כמו החדקל והפרת. והמגן-אברהם (רכח סק"ג) פרש שאין כוונתם דוקא אותם ארבעה נהרות ולא באחרים, כי אין שום טעם לחלק ביניהם, אלא כוונת הפוסקים על כל נהרות גדולים כמו הארבע המפורשים. וכן פסק המג"א להלכה, שיש לברך על כל נהרות גדולים. ואולם יש מי שכתב לבאר דברי הפוסקים כפשטותם, לפי המבואר כאן שארבעת הנהרות שבתורה הם מקורם של שאר הנהרות, ואין לברך אלא על המקור שנברא בששת ימי בראשית (עפ"י תורה תמימה, מובא בספר אור הישר כאן).

ואין שאלה זו נוגעת כל כך למעשה, על פי דברי הא"ר (רכח) שכל שיש ספק אם המקום שרואהו עתה היה קיים מששת ימי בראשית או נוצר אחר כך – אין לברך. ואולם הפמ"ג מצדד שבסתם לא נשתנה. והסיק המשנ"ב ש'צ"ע למעשה'. יש להעיר שמפשוטות דברי הפוסקים שלא חילקו בין שינויים שנעשו ע"י אדם או בידי שמים, משמע שנהרות שנתהוו משינויים מאחרים במבנה הקרקע כגון רעידות אדמה – אין מברכים עליהם. אך לפי"ז צריך לומר שאין לברך על הרים וגבעות בסתם, שמא נוצרו מאוחר משינויים במבנה הקרקע. וזה לא שמענו. ויתכן שכל שינוי בידי שמים נידון כ'מעשה בראשית'.

(ע"ב) 'דאמר רב אמי אמר רב: מיטרא במערבא – סהדא רבה פרת'. בזמן האחרון נבדקה ונמצאה התאמה רבה בין כמויות הגשם בארץ ישראל לבין כמות המשקעים הכללית בתוך אגן הניקוז של הפרת. ולפיכך ישנה גם התאמה עם ספיקת המים של הנהר (מתוך 'החיים' – במהדורת התלמוד של הרב ע. שטינולץ שליט"א, נדרים מ).

'פליגא דידיה אדידיה דאמר שמואל...'. כלומר שני מאמרי שמואל סותרים זה את זה, ושמואל נהג למעשה להחמיר בדבר וכמעשה שעשה אביו. ומה שאמר 'נהרא מכיפיה מברין' לא אמר כן כהלכה למעשה.

ולכן פסקו רבנו חננאל והרי"ף והרמב"ם שאין לטבול בנהרות אלא בזמן שודאי לא רבו הנוטפים על הזוחלים כגון בימי תשרי, כדעת אבוה דשמואל ושמואל עצמו (עפ"י הרמב"ן שבת סה ועוד).

ואולם רבנו תם פסק כדברי שמואל 'נהרא מכיפיה מברין' והתיר לטבול בנהרות כל ימות השנה. וכתבו פוסקי אשכנז שכן המנהג למעשה במקום שאין מקוה. אך גם לדעה זו – כתב הר"ן – נהרות שמכזבים מימיהם, אין לטבול בהם כי ודאי בהם אין לומר שמתברכים ממקורם.

[זוהו ההורה שמואל לאסור, יתכן ואינו מעיקר דינא. ומצינו בכמה מקומות ששמואל הורה הלכה למעשה, לעצמו או לאחרים, להחמיר יותר מן הדין – ע' ביצה כט. כתובות יד. כב. (ע"ש ביוס"ד); נדה כה: – ע' בשו"ת הרא"ש לא, (ושם כב, ח); תוס' שבת קמג. ד"ה שמואל. וכן מצינו לפרוש רשב"ם בפסחים ק. ששמואל פסק מדינא כרבי יוסי אלא שהחמיר על עצמו לפרוס מפה].

*

'... וע' בהספינה (ב"ב עד סע"ב) דירדן מגלגל ויורד לפיו (- של לויטן) – היינו כמו שקבלתי דירדן בעולם כמו כבד בנפש, וסמך מלשון הגמרא דמסמיך זכרותא דירדנא כו' זכרותא דדמא כבדא עיין שם. ודממנו כח הכעס, דוגמת 'כבד כועס', ועל כן אמרו (נדרים כב סע"א) ונתן לך לב רגז כו' – לא עברי ירדנא יעו"ש. והשחוק תמורת הכעס, דעל כן נוצר ענין השחוק בעולם, לבטל לב רגז ולהפיגו על ידי זה, ועל כן יגיח ירדן לפיו של לויטן לכלותו בפיו, וזהו הכל בקדושה, כי גם ירדן מכלל ארץ ישראל וארץ הקדושה...'. (מתוך ליקוטי מאמרים לר"צ הכהן, עמ' 155).

'... ומכל מקום התחלת לידת שפחת רחל היה דן הירוד שבשבטים (שמו"ר מ) המאסף לכל המחנות, שהולך באחרונה, ואמרו ז"ל (תנחומא תצא) דמהם דהענן פולטן, כי היו חוץ למחנה ישראל, כי בהם שורש הכעס כמו שנאמר בשופטים (יח) שהיו מרי נפש, וכן אמרו ז"ל 'ירדן – שיורד מדן' והירדן רומז לכעס כמו שכתבנו למעלה, וכן יהי דן נחש וגו', ועל כן אמרה דנני וגו' – רוצה לומר עורר מדת הדין והכעס, ומאותה מידה נולד זה על ידו ית' דהותר על ידי מדתו זו בקדושה, כי באמת כח זה אצלו בקדושה ועל כן הוא תמיד מחובר עם יהודא, דגם דוד אדמוני, רק עם יפה עינים – אינו הורג אלא מדעת סנהדרין (בר"ר סג) שרק על ידי כח התשובה אז נעשה הרע טוב מאד עד שידין עמו כאחד שבטי ישראל – כמיוחד שבשבטים (שם צט) (לקוטי מאמרים – עמ' 164. וע"ע מי השלוח ח"ב יהושע ד; דובר צדק עמ' 182; קדושת השבת ו עמ' 34).

*

שתי ההופעות היחידות בתורה של ראשי תבות 'כבד', נמצאות באיסור דם: כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא, ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו, כי נפש כל בשר דמו הוא, כל אכליו יכרת – הרי 'כל בשר דמו' הוא ה'כבד' שכולו דם (עפ"י נפלאות מתורתך לר"מ ארן שליט"א, עמ' קעז).

א. שיעור המרחק המצרף את הבהמות לחיוב מעשר – כמלא רגל בהמה רועה. כלומר, שיעור שהבהמה מתרחקת והולכת כשהיא רועה – שהוא ששה עשר מיל (עד תעברנה הצאן על ידי מונה. וידוע להם לחכמים שבטווח ט"ז מיל שולטת עין הרועה).

היו מרחקות יותר מכשיעור זה, ויש ביניהן בהמות נוספות – אלו שבאמצע מצטרפות ומצרפות את כולן, ומביא את כולן למקום אחד לעשרן. לדברי רב, רק אם אלו שבאמצע משלימות שיעור חיוב, כגון שיש חמש בכל צד ועוד חמש באמצע, או תשע בכל צד ובהמה אחת באמצע. ולדברי שמואל אפילו חמש מכאן וחמש מכאן ואחת באמצע – רואים כאילו הרועה עומד באמצע והריהו מונה את כולן. לדעה זו, אמר רב פפא: אפילו רועה באמצע ללא בהמה – מצרף. ואפילו כליו של רועה שנמצאים שם – מצרפים (שהרי הרועה מעותד לבוא לשם). נסתפק רב אשי האם כלבו של הרועה מצרף אם לאו. 'תיקו'.

הרמב"ם פסק כרב שהלכה כמותו באיסורין, ואעפ"י שאמוראים מאוחרים נשאו ונתנו אליבא דשמואל (ע' יד דוד; חו"א כו, ד).

פרטי דינים נוספים בצירוף למעט"ב – ע' בחדושים ובאורים ז סק"ב וסקט"ו.

ב. רבי מאיר אומר: הירדן מפסיק למעשר בהמה. לדברי רבי אמי – דוקא כשאין שם גשר, שא"א לעבור מכאן לכאן, אבל אם יש גשר – גשר מצרפן. ורבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: גם אם יש גשר – הירדן מפסיק מפני שהכתוב נתן לו גבול לעצמו ואינו בכלל ארץ כנען שכולה גבול אחד היא (זאת תהיה לכם הארץ לגבולתיה סביב). ותלו הדבר במחלוקת תנאים, האם הירדן נחשב ארץ כנען (רבי שמעון) אם לאו (רבי יהודה בן בתירה).

דנו המפרשים האם המחלוקת הזו אמורה רק לענין מעשר בהמה או גם לשאר הלכות התלויות בארץ.

גבולות השבטים שבתוך הארץ – לכל הדעות אינם מפרידים.

היו מקצת מן הבהמות בארץ ומקצתן בחו"ל, או בשני אבטילאות (= אפרכיות, מחוורת (עפ"י רש"י); כרכים גדולים. ר"ג, הערוך) – לדעת רבי חייא בר אבא, אפילו סמוכים זה לזה – אינם מצטרפים. ואילו לרבי אמי הכל תלוי באפשרות הגישה, כאמור.

נראה שזה אמור רק כאשר השלטונות מקפידות קצת שלא להעביר מכאן לכאן, שאל"כ אין מסתבר שיפסיקו אף לרבי חייא בר אבא (חדושים ובאורים ז, טז).

ומאידך, שאר נהרות [מלבד הירדן] שבתוך אותה ארץ – לדברי רבי אמי, אם אין מעבר – מפסיקים. ולרחב"א – אין מפסיקים, רק הירדן מפסיק לפי שאינו מ'ארץ כנען' כאמור. ואין קרוי 'ירדן' לענין זה אלא מירחו ולמטה.

כל זה כדעת רבי מאיר במשנה, ואולם תנא קמא חולק וסובר שאין הירדן מפסיק, והלכה כמותו (כן כתב הרמב"ם בפיה"מ ובהלכותיו. וע"ע מהרש"א, יד דוד).

וכן הגבול אינו מפסיק להלכה, כיון שהבהמות בתוך שיעור ט"ז מיל (לקוטי הלכות, עפ"י הרמב"ם). ואולם החזו"א (כו, ד) צידד לומר שמודה תנא קמא שארץ וחזו"ל אין מצטרפים, ואפשר גם שתי אבטילאות אין מצטרפים אלא שהרמב"ם לא הביא זאת, 'וצ"ע'. (וע' גם בחו"ב ז, טז).

דף נה

פב. א. למה נקרא שמו פרת? מהן תכונותיו המיוחדות?

ב. מה דינה של טבילת הטמא בנהרות?

א. הפרת; רבי מאיר אומר: 'יובל' שמו (והיה כעץ (הוא עץ החיים אשר בתוך הגן. רש"י) שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו). ולמה נקרא שמו פרת – שמימיו פרים ורבים (שגדל ורבה ללא מטר). והוא הנהר היוצא מעדן שממנו יוצאים כמה ראשים, וממשיך לאחר ההיפרדות (ונהר יצא מעדן... ומשם יפרד... והנהר הרביעי הוא פרת – הוא הנהר הראשון). והוא גדול מן החדקל (עתוס), ולמעלה ממנו ומשאר נהרות. ואינו יוצא מידי פשוטו, כי אכן ערוץ הפרת גבוה מן החדקל ושעמו. (ע' במובא בספר 'אמוראי בבב' עמ' 63).

הפרת מתברך מעצמו, מסלעו (שמואל). ורב אמר שגדל ממי גשמים. עוד אמרו, שהגודר ממים שבאו מפרת – אסור בכל מימות שבעולם, שהוא מקור להם. תכונות נוספות לפרת – ע' ברכות נט: כתובות עז:

ב. אין מי גשמים מטהרים אלא כשהם קוויים ועומדים ('אשבורן'), ולא כשהם זוחלים, שלא כמי מעיין המטהר (גם. תוס') בזוחלין.

טבילה בנהרות; כאמור, לדברי שמואל הנהר מתברך ממקורו הלכך אפשר לטבול במימיו הזוחלים בכל ימות השנה, כי רובו מי מעינות. ואולם אמרו שרב חולק שנראה מדבריו ('מיטרא במערבא – סהדא רבה פרת') שרובו ממי גשמים. וכן סיפרו על אבי שמואל שהיה מתקין לבנותיו מקואות בימי ניסן, שאו מי הגשמים מרובים ואי אפשר להיטהר בנהר משום שאינו 'אשבורן'. ואף שמואל עצמו אמר בניגוד לדבריו דלעיל, שאין המים מטהרים בזוחלים אלא פרת בימי תשרי.

א. רבנו תם פסק כדברי שמואל הראשונים, שהנהר מתברך ממקורו ואפשר לטבול בו, שכן נראה מכמה מקומות בש"ס.

ואף לדברי רב ואבוה דשמואל אמר ר"ת שנהרות גבוהים שבא"י, וכן הנהרות היוצאים ממקום מקורה כגון זה היוצא ממערת פמיים – אפשר לטבול בתוכם [ואפילו הטמאים הצריכים 'מים חיים'], מפני שאין נמצאים בהם מי גשמים.

ועוד אמר רבנו תם שרב ואבוה דשמואל היו מחמירים משום מראית העין, אבל מן הדין מותר מפני שמי הגשמים בטלים ברוב מי המעיין משום 'קמא קמא בטיל' ומשום חיבור הנהרות לימים. וכמה ראשונים חולקים ופוסקים שאין לטבול בנהרות בשעת הגשמים או בשעת הפרשת שלגים (עפ"י ר"ח רמב"ם ר"ף ורמב"ן ועוד). וכתבו הפוסקים שבמקום שאין מקוה המנהג להקל ולטבול בנהרות. ודוקא בנהרות שאינם מכזבים אבל נהרות קטנים המכזבים מימיהם יש לחוש לרביית נוטפים ואין לטבול בו דרך זחילתו (עפ"י מהרי"ק ותה"ד; רמ"א יו"ד רא).

ב. במקומות שהנהר מתרחב בגלל ריבוי מי גשמים, נחלקו הראשונים האם כשר לטבול שם בזוחלין (ר"ן נדרים מא. וכן הביאו הראשונים מהראב"ד והרא"ה) אם לאו (ריטב"א שם בשם הר' פינחס הלוי [ופרש משום מראית העין]; מהרי"ק קטו. ועש"ך רא סקי"א).

ג. לפרושי רש"י מבואר שאין חשש אלא משום הנוטפים על הנהר עצמו, אבל מי גשמים היורדים לקרקע ומהקרקע קולחים לנהר – כשר לטבול בהם בזוחלים, מלבד זב וזבה ודומיהם שצריכים 'מים חיים' לטהרתם.

דפים נה – נו

פג. מה דין הלקוח ושניתן לו במתנה, לענין מעשר בהמה – בבהמה שהגיע זמנה להתעשר, במחוסרת-זמן ובעופר?

הלוקח בהמה או שניתן לו במתנה – פטור ממעשר בהמה (בכור בניך תתן לי, כן תעשה לשרך לצאנך – כבניך, שאינו בלקוח ובמתנה. ואם אינו ענין לבכור שהרי אינו ב'עשיה', תנהו ענין למעשר). במה דברים אמורים בשעת עשיה (תעשה), אבל לקח עשרה עוברים במעי אמן – כולם נכנסים לדיר להתעשר (רבי אסי א"ר יוחנן, כהסבר רבי אלעזר ורבא).

והוא הדין למחוסר זמן, שאינו בן שמונה ימים ולא הגיע זמנו להתעשר – אמר רבי אלעזר: אין בו דין 'לקוח' להיפטור, מלבד לרבי שמעון הסובר מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר (כבכור שהוא קדוש לפני שהגיע זמנו ליקרב), ולדבריו הלוקח בהמה מחו"ז – פטור ממעשר, שהרי זו שעת עשיה.

א. מבוואר בגמרא שהמוכר בהמה וחזר ולקחה – פטור ממעשר כדין 'לוקח'. וכתב בספר מנחת חינוך (שסו) שהוא הדין למפקיר בהמתו וקדם וזכה בה. וכן הביא (שם בקומץ המנחה, ממהריט"א כאן. וע' יד הוד), שהנותן ע"מ להתחזיר והחזיר – הרי זו מתנה ונפטר מן המעשר. ויש מצדדים בדעת רבנו גרשום והרמב"ם, שמי שמכר וחזר ולקח אין נפטר משום לקוח (עפ"י שיעורי הגריש"א).

ב. בהמות של גזל הגר שנפלו לכהן – פטור ממעשר, שמתנות כהונה 'מתנה' הן (ב"ק ק:).

דף נו

פד. א. בהמת אתנן, מה דינה לענין מעשר בהמה?

ב. בהמת השותפים, מה דינה לענין מעשר בהמה; בשותפים זרים ובאחים שירשו?

ג. מה דין האחים שירשו נכסים, לענין תוספת קלבון למחצית השקל?

א. בהמת אתנן; באופנים שאינה בגדר 'לקוח ושניתן במתנה' כגון שנתן לה עופר באתננה – נכנסת לדיר להתעשר. אם יצא עשירי אחד מן הכשרים – טוב, ואם יצא האתנן – יאכל במומו לבעלים. לדברי אב"י, אין האתנן נאסר להקרבה אלא בזונה כותית (או בישראלית האסורה עליו באיסור כרת. עפ"י תוס'), אבל זונה ישראלית – אתננה מותר ('תועבה' 'תועבה' מעריות). [ורבא (בתמורה כט) חולק. והלכה כדבריו (רמב"ם איסו"מ ד,ח)].

מפירוש רבנו גרשום נראה שהיתה לו גרסה נוספת, לפיה הנותן בהמה לזונה כותית וחזר ולקח – נכנס לדיר להתעשר, שאין זה 'לקוח' הפוטר שהרי זה כלקחו שלא בשעת עשייה.

ב. בהמת השותפים פטורה ממעשר בהמה (ויהיה לך) – ולא של שותפים. אם אינו ענין לבכור, שישנו בשותפות, תנהו ענין למעשר).

אין חילוק בין הבהמה עצמה שבה נשתתפו, ובין הולד הנוולד לבהמת השותפות – הכל פטור (כ"ה לשיטת רש"י. וע' גם בראב"ד שקלים ג,ד). ואין כן דעת הרמב"ם, כדלהלן.

ואולם האחים שירשו נכסים ועדיין הם בתפיסת הבית, שלא חילקום – חייבים במעשר כאילו הם שייכים לאביהם ואינם של שותפים (אשר יהיה לך). חלקו האחים את הבהמות [לפי שומת דמיהם] וחזרו ונשתתפו – הרי הם כשאר שותפים, ופטורים. חלקו כספים ולא חלקו בהמות – חייבים.

חלקו האחים בהמות זהות, חלוקה במנין שוה – לדעת רב ענן ורבי אלעזר, אומרים 'זהו חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך', שהובררה ירושתו של כל אחד והרי הבהמות אצלם בגדר 'ירושה' ולא 'מקח', הלכך גם אם חזרו ונשתתפו, חזרו למצב 'תפיסת הבית' וחייבים. ולדעת רב נחמן ור' יוחנן אין ברירה, וגם חלוקת דברים זהים נידונת כקנין ולא כירושה, ופטורים ממעשר בהמה.